

Preek Zondag 1 september
lichaam
Regien Smit
16

Geloven met je

Psalm 34,2-9, 1 Johannes 4,7-

Inleiding

James McClendon is in 1924 geboren in een familie van methodisten en baptisten in Louisiana. Hij groeide dus op een typisch zuidelijk gezin, dat wil zeggen in één van de zuidelijke staten van de VS. Hij koos op een gegeven moment voor de Baptistenkerk en werd zo één van de Southern Baptists.

Hij diende nog vol overtuiging in het leger in de WOII, maar werd diep geraakt door de atombommen op Hiroshima en Nagasaki en het gruwelijke aantal slachtoffers dat daarmee gemoeid was op dat moment en vele jaren nog daarna door de radioactieve straling.

Halverwege zijn carrière als theoloog las McClendon op een gegeven moment het boek 'Jesus Politics' van John Howard Yoder, en dat was voor hem een levensveranderende ervaring.

Hij kwam tot de conclusie dat geweld voor een christen geen optie is.

McClendon begint dan ook op een andere manier theologie te bedrijven: hij verdiept zich in biografieën van belangrijke gelovigen uit de hele christelijke traditie. En die worden de bouwstenen voor zijn theologie: concrete mensen met concrete levens. En uiteindelijk zijn zijn eigen levenservaringen ook onderdeel van zijn denken.

Hij heeft meerdere keren de gevolgen ondervonden van keuzes, die hij maakte op grond van zijn persoonlijke overtuigingen. Zo steunde hij de studenten van de theologische opleiding waar hij les gaf in hun enthousiasme voor de burgerrechtenbeweging. Dat kostte hem zijn baan. En vele jaren later gebeurde hem hetzelfde toen hij zich uitsprak tegen de Vietnam oorlog.

McClendon typeert zichzelf als een

“vreemdsoortige linkse Southern Baptist, die vriendelijk en beleefd ‘nee’ zegt tegen ‘geloof’ en ‘ongeloof’, evenzeer dus tegen katholicisme als atheïsme. Positief geformuleerd: een in vervoering geraakte protestant, met eer aan Calvijn, Schleiermacher en Barth, in protest tegen het afgodische in te gemakkelijke oplossingen en loyaliteiten. Staand in de lijn van ervaringsgelovigen, w.o. de opwekkingsgelovigen, puritijnen, pietisten en pinksterchristenen. Plaats gevend aan de rijke psychische diepgang van bijbelgetrouwe gelovigen, die menselijke gevoelens, wensen, hoop, angsten, fantasien, verbeeldingen, verlangens en visies bij hun geloof betrekken....”

Hij is in 2000 overleden. Zijn belangrijkste werk, de systematische theologie, is inmiddels verplichte kost op het Baptistenseminarium.

Verkondiging

Zij gelooft in mij, zij ziet toekomst in ons allebei.....

Een lied van André Hazes. Het zal opgefallen zijn dat -terwijl het thema van deze zondag over geloven gaat- de liederen en ook de schriftlezingen over de liefde gaan.

In het lied van André Hazes is het duidelijk dat geloof hier niet betekent de objectieve erkenning van een bestaand feit. Het gaat om....'zij ziet toekomst in ons allebei'. Dit gaat over een liefdesrelatie, waarbij door de diepe bergen en dalen heen het vertrouwen in het samenzijn blijft. Wat McClendon in zijn theologische benadering steeds benadrukt is eigenlijk hetzelfde. Het geloofsleven, geloven- is net zo goed een liefdesrelatie met God ...en met mensen. Die twee zijn onverbrekelijk met elkaar verbonden, zo stelt de Johannes brief die we hebben gelezen. Geloven is liefhebben. Maar gaat het hier om een abstracte liefde, die alleen in het hoofd gebeurt?

James McClendon heeft de dagboeken gelezen van Jonathan en Sarah Edwards en is door hun leven op het spoor gekomen van een heel andere visie daarop.

Jonathan Edwards is een puriteinse opwekkingsprediker en voorganger in de tijd van de Great Awakening in de 18e eeuw en één van de belangrijke namen in de geschiedenis van de Hersteld Hervormde Kerk. Maar in dit geval gaat het om zijn relatie met Sarah, zijn vrouw. Ze kregen verkering toen zij 13 was en hij 19. Ze trouwden vier jaar later. En dit huwelijk stond erom bekend dat het heel warm en liefdevol was. Edward en Sarah waren in alle opzichten stapelgek op elkaar en zijn dat tot het einde van hun leven ook gebleven. Ze waren hartstochtelijke minnaars en in die tijd leidde dat tot veel kinderen. Zij hebben er 11 gekregen.

De great awakening ging gepaard met heftige bekeringen met veel lichamelijke uitingen, die nogal kritisch werden bekeken, niet in de laatste plaats door Jonathan Edwards zelf. Hij beschouwde die niet als afkomstig van de heilige Geest. Totdat zijn geliefde vrouw Sarah hem op een dag een verhaal vertelde. Wat was er gebeurd?

Toen Jonathan op zendingsreis was ontving Sarah zoals gewoonlijk de gastspreker in huis die hem zou vervangen voor die periode. Ze zat qua geloofsleven in een dorre periode en zij en Jonathan hadden wat onenigheid gehad voor zijn vertrek. En ze was bang dat de positie van Jonathan in de gemeente bedreigd werd als de gastspreker te goed kon preken! Ze voelde zich bekritiseerd als voorgangersvrouw door allerlei gemeenteleden die wat van haar of Jonathan te zeggen hadden. En ze had gebeden tot God, dat ze in staat zou zijn om al die angsten en prikkelige

gevoelens te overwinnen. Toen de jonge gastspreker aan het eind van de avond thuis kwam en haar vol enthousiasme verteld hoe geweldig de dienst was geweest en hoe de gemeente had gereageerd op zijn prediking, zakte Sarah in elkaar en moest met hulp van anderen op bed worden gelegd. Vervolgens heeft ze een hele nacht in gelukzalige vervoering, die haar hele lichaam doortrok, doorgebracht. Ze werd overspoeld met een liefde zo groot en overweldigend, dat ze van de hele wereld kon houden, inclusief al die mensen die het haar zo lasting maakten! Van die dag af stond ze al seen nieuw mens in het leven. Maar wat Sarah haar man ook vertelde was, dat die lichamelijke verrukking ook te maken had met de aanblik van de knappe jonge prediker in haar buurt..... .

Jonathan heeft aan Sarah gevraagd of zij deze ervaring tot in detail voor hem wilde opschrijven. Het is deze ervaring die Jonathan heeft doen nadenken over de lichamelijke kant van de religieuze vervoering.

Zijn conclusie is -en die heeft McClendon van Edwards overgenomen- dat de lichamelijke sensaties die horen bij de lichamelijke liefde en die sensaties die horen bij een religieuze ervaring liggen heel dicht bij elkaar. Zo zijn we geschapen en zo zijn we bedoeld. Dat is een enorme rehabilitatie van het lichamelijke zijn. Heel belangrijk in deze tijd, die de filosoof Ad. Verbrugge de 'ontlijving' noemt. We hoeven steeds minder ergens lijfelijk te zijn om iets mee te maken. We wennen steeds meer aan het virtuele leven.

Maar juist in de Bijbel lezen we dat we lichamelijke wezens zijn en dat we niet moeten denken dat het lichamelijke het lagere instinctieve deel is van ons bestaan, terwijl het hogere in ons hoofd zit. Het Nieuwe Testament heeft drie woorden voor de liefde: namelijk agape (geestelijk), filio (vriendschappelijk) en eros (erotisch). En ze worden nogal eens systematisch onderscheiden als drie aparte categorieën van liefde. Maar het gebruik van deze woorden in de nieuw testamentische verhalen en brieven is helemaal niet zo systematisch verdeeld. Agapè staat ook in de zin in de Efezenbrief waarin de man de opdracht krijgt om zijn vrouw lief te hebben zoals zijn eigen lichaam, dat hij tenslotte ook koestert en verzorgt. Die opdracht houdt -naast allerlei andere aspecten van de liefde, waaronder kameraadschap- óók in dat hij een goede minnaar moet zijn.

Dit alles wil niet zeggen, dat elke vorm van liefde in Jonathan Edwards heeft een ander onderscheid gemaakt dat McClendon heeft overgenomen:

Liefde die er is ongeacht de ander, grace-love
Liefde die wordt opgeroepen door de ander, delight love
Liefde die begrensd is in de zin dat ze hoort bij een speciale relatie
Liefde die onbegrensd is.

In de Goddelijke liefde zitten deze elementen, in het menselijk vermogen om lief te hebben ook. En in de relatie van mens tot God hoort ook de delight love: proef en geniet van de goedheid van de Heer, roept psalm 34. Daar hoort het lichaam bij, en ook de zinnen, de emoties en de sensaties. Amen.